

150 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Ο Ερμής του ενός λεπτού

Αν το αρχαιολογικό καμάρι της Ελλάδος είναι ο Παρθενώνας, το φιλοτελικό της καμάρι με διεθνή ακτινοβολία είναι οι Μεγάλες Κεφαλές του Ερμή - τα πρώτα, εξαιρετικά σπάνια και πανάκριβα ελληνικά γραμματόσημα

Του ανταποκριτή μας στην Αθήνα **ΦΩΤΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ**

Το ημερολόγιο έγραφε 1η Οκτωβρίου όταν φόρεσε τον πέτασό του - το χαρακτηριστικό του καπέλο - πήρε το κηρύκειο στο χέρι του, έβαλε τα φτερωτά του σανδάλια και άρχισε να κάνει τη δουλειά στην οποία ήταν βετεράνος από την εποχή που ζούσε στον Όλυμπο: να φροντίζει την επικοινωνία και να συνοδεύει με την εικόνα του τις επιστολές που έφευγαν από τα 97 γραφεία που λειτουργούσαν στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, για λογαριασμό των Ελληνικών Ταχυδρομείων.

Όλα τούτα όμως, συνέβησαν πριν από ακριβώς 150 χρόνια και ο θεός που ανέλαβε τη «διακίνηση» της αλληλογραφίας δεν ήταν άλλος από τον Ερμή.

Διότι η κεφαλή του ήταν εκείνη που πόζαρε κοιτάζοντας προς τα δεξιά σε ένα τόσο διακοσμητικό χαρτί, στο πρώτο ελληνικό γραμματόσημο που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα, 21 χρόνια μετά την κυκλοφορία του πρώτου γραμματόσημου στον κόσμο, του διάσημου Black Penny (Μαύρη Πένα) στη Βρετανία, με την προτομή της Βασίλισσας Ελισάβετ.

Παράδειγμα που στο μεταξύ ακολούθησαν χώρες όπως η Βραζιλία (1843), η Ελβετία (1844), η Φινλανδία (1845), οι Ηνωμένες Πολιτείες (1846), η Ρωσία (1848), η Γαλλία, το Βέλγιο και η Βαυαρία (1849).

Σε ανάμνηση λοιπόν της κυκλοφορίας του πρώτου ελληνικού γραμματόσημου, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία διοργάνωσαν στο Ζάππειο Μέγαρο έκθεση, που εστιάζει στην ιστορία των ελληνικών γραμματόσημων, από τον Οκτώβριο του 1961 μέχρι σήμερα και περιλαμβάνει σπάνια ελληνικά γραμματόσημα, δοκίμια και σχέδια, φιλοτεχνημένα από γνωστούς Έλληνες χαράκτες του 19ου και του 20ου αιώνα, χρωματικές εκτυπωτικές κλίμακες, μακέτες, εκτυπωτικές πλάκες και ζωγραφικούς πίνακες, που εκτίθενται για πρώτη φορά στο κοινό.

Η διοργάνωση έχει τεθεί υπό την αιγίδα του υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού και του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.

ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

Έξι χρόνια συζητήσεων, διαφωνιών και καθυστερήσεων χρειάστηκαν μέχρι η μεγάλη κεφαλή του Ερμή να τυπωθεί στο χαρτί και να κυκλοφορήσει σε επτά κλάσεις (ενός λεπτού, δύο λεπτών, πέντε, δέκα, είκοσι, σα-

Μακέτα Δ. Μπισκίνη για την έκδοση της «Δημοκρατίας» - 1933

ράντα και ογδόντα λεπτών), με διαφορετικό χρώμα η καθεμία.

Ήταν 16 Φεβρουαρίου του 1855 όταν οι υπουργοί Εσωτερικών και Οικονομικών στην Αθήνα, κατέθεσαν νομοσχέδιο στη Βουλή, ώστε να ρυθμιστούν οι οργανωτικές λεπτομέρειες της ταχυδρομικής υπηρεσίας, αλλά και η εισαγωγή γραμματόσημου, την ώρα που ο γενικός πρόξενος της Ελλάδος στο Λονδίνο, Α.Κ. Ιωαννίδης, απευθυνόταν στον Οίκο Perkins Bacon & Co, για πληροφορίες σχετικά με το κόστος υλοποίησης του

σχεδίου, συνεργασία που δεν ευοδώθηκε τελικά, λόγω του υψηλού κόστους.

Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς, αλλά η εφαρμογή του αναβλήθηκε για ένα χρόνο, λόγω αντιδράσεων και ακολούθησε νέα παράταση. Καθυστερήση στην καθυστέρηση - καθώς ο καθορισμός των ταχυδρομικών τελών έμοιαζε με άλυτο γρίφο, αφού προσπαθούσαν να οριστούν με βάση το βάρος της επιστολής και τον προορισμό - ο νόμος «περί

γραμματοσήμου» ψηφίστηκε στις 21 Μαΐου 1860, πέντε χρόνια δηλαδή μετά την έναρξη των συζητήσεων.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Με το νόμο στα χέρια της πλέον, η ελληνική κυβέρνηση ζητά από τον Έλληνα πρέσβη στο Παρίσι, Δημήτρη Καλλέργη, να απευθυνθεί σε έναν μετρο του είδους, στο γενικό χαρακτήρα του Νομισματοκοπείου της Γαλλίας Αλμπέρ Μπαρ, γιο του Ζαν Ζακ Μπαρ, που είχε σχεδιάσει το 1849 τα πρώτα γαλλικά γραμματόσημα, με την προτομή της θεάς Δήμητρας, για να αναλάβει την παραγωγή του πρώτου ελληνικού γραμματόσημου.

Τη θέση της θεάς Δήμητρας πήρε για την ελληνική έκδοση ο Ερμής. Για να ολοκληρώσει ωστόσο το σχεδιασμό και την παραγωγή του, ο Γάλλος χαράκτης αφιέρωσε έξι μήνες. Το αποτέλεσμα θεωρήθηκε εκπληκτικό, διότι κατάφερε να δώσει στο δημιούργημά του μια απaráμιλλη καλαισθησία και εικαστική αρμονία.

Η κεφαλή βρισκόταν στο μέσον του γραμματόσημου, με τις γραμμές σκιάσεως των παρειών και το γραμματώ βάθος να δίνουν μια μοναδική αίσθηση ζωντάνιας στον αγγελοφόρο και θεό του εμπορίου.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Μετά την ολοκλήρωση του σχεδιασμού, ο Αλμπέρ Μπαρ τύπωσε μια μικρή ποσότητα γραμματόσημων από κάθε κλάση στο τυπογραφείο του Έρνεστ Μέγερ στο Παρίσι και τα έστειλε στην Ελλάδα, μαζί με τις επτά πλάκες, δημιουργώντας έτσι την πιο επιτυχημένη από όλες τις μετέπειτα εκδόσεις, διότι η εκτύπωση έγινε σε άριστη ποιότητας χαρτί και ήταν ιδιαίτερα επιμελημένη από τον ίδιο τον καλλιτέχνη.

Όταν, ωστόσο, οι Κεφαλές του Ερμή έφτασαν στα ελληνικά χέρια, δεν είχαν την ίδια τύχη. Λίγο η έλλειψη πείρας, λίγο η πίεση του χρόνου - έπρεπε σε ελάχιστο χρονικό διάστημα να τυπωθούν μεγάλες ποσότητες γραμματόσημων αξίας 20 λεπτών, τα οποία ήταν περιζήτητα - έγιναν αιτία ώστε οι ελληνικές εκτυπώσεις του Οκτωβρίου του 1861 να μην πετύχουν και να μείνουν στην ιστορία ως κακέκτυπες προσωρινές εκδόσεις Αθηνών.

Το πρόβλημα ωστόσο επιλύθηκε σταδι-